

gjennom livet. Han får ikkje si Sofie, sjølv om han klarer å gjere henne gravid. Han drøyer og fantaserer, blir slått ned og hallusinerer. Han tar seg ein tur til Lukasjenko i Kviterussland. Han må jo det for å få tilbake den kassetten med Stone Roses som han lånte bort for ti år sidan. Dag-Olav er etter eigne ord ein heimfødning og ein tapar, som mislukkast i kjærleikslivet, som blir til stein.

Mens opphavsmannen hans etter mi vurdering har lukkast bra med det eg les som ein identitetsroman, skriven på eit godt nynorsk språk. Og som det er vel verd å kjøpe og å lese.

John Nessa

Institutt for samfunnsmedisinske fag
Universitetet i Bergen

Skarpt lys på ungdom og oppvekst

Kristin Ursin

Emmas epoke og andre noveller

144 s. Oslo: Cappelen, 2006. Pris NOK 198
ISBN 82-02-25016-1

Novellesamlingen *Emmas epoke* er skrevet av debutant, forfatter og lege Kristin Ursin. Samlingens 12 tekster skildrer mennesker – barn og ungdom – i marginaliserte situasjoner. Ursin synes å ha et

spesielt godt blikk for jenters og kvinners situasjon, der de strever med meningen i tilværelsen i randsonen av hverdagslivet. Novellene bringer leseren inn i et landskap preget av konflikter, kriser, depresjon, resignasjon, omsorgssvikt, sykdom, suicid og ulykker. En eim av røyk, rusmidler og alkohol ligger, i tillegg til musikken, som et bakteppe i de fleste tekstene.

Dette er tungt stoff, men Ursin skriver likevel med en positiv grunntone. Hun skildrer stemninger og øyeblikk på en gripende, enkel og skarp måte. I novellen om Miriam som har diabetes får vi innblikk i hovedpersonens desperate logikk: «Jeg satte førti enheter hurtigvirkende insulin. Det burde holde. Det var ikke første gang jeg måtte kjøres til sykehuset i ambulanse. Etterpå blir ting alltid bedre; mamma slutter å se på nyhetene og pappa kommer hjem rett etter jobb.»

Ursin retter søkelyset mot barns og ungdoms sårbarhet. Tekstene tar pulsen på dagens samfunn. Samlingen representerer et litterært sosialmedisinsk varsku om et samfunn preget av rus og sosial oppløsning. Novellene byr på innsikt som er medisinsk relevant, og jeg vil tro mange kolleger som

leser denne boken vil føle seg et hakk klokere, enten man er i rollen som forelder eller i rollen som lege.

Jan C. Frich

Institutt for allmenn- og samfunnsmedisin
Universitetet i Oslo

Brutalt og fengende om ungdomstid

Linn Ullmann

Et velsignet barn

390 s. Oslo: Forlaget Oktober, 2005.
Pris NOK 359
ISBN 82-495-0207-8

Dette er Linn Ullmanns fjerde roman. Det er fortellingen om gynekologen Isak Lovenstads tre døtre Erika, Laura og Molly, alle med ulike mor. Rammefortellingen omhandler de tre voksne halvsøstrenes reise på vei til et siste møte med deres aldrende far. Da Isak ble enkemann noen år tidligere, bosatte han seg på familiens sommersted på vakre Hammarsø i Østersjøen, stedet der romanens hovedfortelling utspiller seg 25 år tidligere.

Vi møter de tre søstrene som ferierer hos sin temperamentsfulle far og Lauras mor Rosa sommeren 1979. Det skjer en grufull hendelse som setter en stopper for de årlige møtene mellom jentene og deres far. Beretningen bæres frem av Erika, en snart 14 år gammel usikker pike som strever med å bli godtatt av de andre ungdommene på øya. Samtidig dras hun mot den jevnaldrende Ragnar, som er utstøtt av de andre, og i møtet med ham oppdager hun sin gryende seksualitet. Vi får sterke skildringer av de brutale sosiale mekanismene i Erikas møte med sine jevnaldrende: «Hvis Erika sier noe vil de late som de ikke hører det. Hvis hun ser på dem, vil de se rett gjennom henne (...) Hun vil være luft for dem. Hun har sett dem gjøre det mange ganger.»

Det bygger seg opp mot en katastrofe, og hvem har egentlig skylden når det fatale skjer? Er de unge alene ansvarlig for sine handlinger, eller kan de voksne også klandres, ettersom de har unnlatt å gripe inn i håp om å bevare et solskinnsbilde? Spørsmålene som reises er mange.

Et velsignet barn er en vond, men vel-skrevet historie som omhandler sjalusi og utstøting, skyld og forsoning. Romanen bærer de unge jentenes stemme på en messterlig måte, og den gir et nært og usminket bilde av vanskelige følelser i et ungt sinn. Den alvorlige tematikken til tross – boken er lettlest og fengende og anbefales på det varmeste.

Tone Skaali

Enhet for psykososial onkologi
Rikshospitalet-Radiumhospitalet HF

Unik beretning om schizofreni og helbredelse

Arnhild Lauveng

I morgen var jeg alltid en løve

199 s. Oslo: Cappelen, 2005. Pris NOK 349
ISBN 82-02-24977-5

Helt siden sykdommen først ble beskrevet i begynnelsen av forrige århundre, har det vært en utbredt oppfatning at personer med schizofreni aldri blir helt friske. Forløpsstudier har imidlertid vist at så mange som en tredel av

pasientene kun opplever én psykotisk episode i løpet av livet.

Arnhild Lauveng er født i 1972 og arbeider som psykolog. Hun har hatt diagnosen schizofreni og var innlagt i psykiatriske avdelinger i lange perioder fra hun var 17 til hun var 26 år. Nå er hun frisk, og hun bruker ikke antipsykotiske legemidler. I boken *I morgen var jeg alltid en løve* forteller hun sin historie.

På skolen var hun flink og stille, men ble mobbet av de andre elevene. Hun ble gående for seg selv og la knapt merke til at et teppe av tristhet og forvirring kom sigende. Noe av det mest uforståelige ved sykdommen schizofreni er nettopp de tidlige tegnene på at noe er galt, den såkalte prodromalfasen. Forfatteren gir et skremmende innblikk i hvordan det oppleves å lure på om man egentlig finnes, å miste kontrollen over tankene og føle at sansene løper løpsk.

Som forteller er Lauveng personlig, men ikke privat. Hun beskriver både gode og dårlige perioder, med fastvakt og isolat, og hun forteller om sin tidvis absurde logikk. Enhver anledning til selvskading ble tolket som et tegn på at pleierne ville at hun skulle ta sitt liv.

Det unike ved denne boken er at en psykolog skriver om sin erfaring som tidligere pasient med en alvorlig sinnslidelse. Hvordan kunne hun bli frisk av sin sykdom? Forfatteren levner selv ingen tvil om at dette var et resultat av sterk vilje og motivasjon samt varig støtte fra familien. Helsearbeidere blir beskrevet som mer perifer aktør. Noen terapeuter var støttende, andre ble opplevd som krenkende.

Boken er lettlest, med godt språk, og det er kun en håndfull trykkfeil. Første og siste del er best, mens midtpartiet blir litt for ensidig preget av kritikk mot psykisk helsevern. Tittelen er hentet fra et av forfatterens egne dikt, som avsluttes slik: «For jeg levde mine dager som sau. / Men i morgen var jeg alltid en løve.»

Boken kan og bør leses av alle med interesse for schizofreni. Det er en sterk beretning om at noen blir friske, selv etter mange år med alvorlig sykdom.

Ragnar Nesvåg
Diakonhjemmet Sykehus
Oslo

Relasjonenes betydning for psykisk helse

Stein Opjordsmoen, Per Vaglum, Gerd-Ragna Bloch Thorsen, red.

Oss imellom

Om relasjonenes betydning for mental helse. 231 s., tab., ill. Stavanger: Hertervig forlag, 2005. Pris NOK 374
ISBN 82-92023-86-0

Boken er utgitt til professor Svein Friis' 60-årsdag. Den består av 16 kapitler om mellommenneskelige relasjoner og psykisk helse ut fra forskjellige innfallsvinkler. Forfatterne er fagfolk innen psykiatrien

som har samarbeidet med Svein Friis i klinisk psykiatrisk forskning. Bildet på forsiden er malt av Sonja Vaglum.

Her peker man på den store betydningen mellommenneskelige relasjoner har for psykisk helse. Kapitlene spenner over et bredt register – fra genetikk til samfunnspsykiatri. De fleste omhandler den betydning mellommenneskelige relasjoner har innen ulike former for behandling, også ved psykoser og andre alvorlige psykiske lidelser.

I hvert kapittel er det en innføring i sentrale begreper og en orientering om nyere forskning. Dette er ment som en innførbok om mellommenneskelige relasjoners betydning for psykisk helse og som en oppdatering for behandlere om en del nyere forskning. Med sin store tematiske bredde og korte, letteste kapitler kan den fungere bra som en slik innføring. Det er ingen lærebok – til det er stoffet for selektivt og kapitlene for korte. Men den bidrar til å dekke behovet for overblikk over ulike spesialfelter og lar oss se dem i en større sammenheng.

I en kort omtale er det umulig å ta for seg hvert kapittel. Psykosebehandling er dekket med kapitler om relasjoner og livskvalitet, betydningen av allianse og innsikt ved psykofarmakologisk behandling, relasjonenes betydning ved hjelpsøkende atferd hos mennesker med tidlige symptomer på psykose, relasjonene mellom pårørende og personer som har en alvorlig psykisk lidelse, og familierelasjoner som ressurs

i psykoedukativ behandling. En del kapitler omhandler bruk av relasjoner i psykiatrisk arbeid mer generelt, relasjoner mellom pasienter og personale i psykiatriske avdelinger, relasjoner i forbindelse med bruk av tvang, terapeutiske relasjoner og etikk, møtet med pasienter med flyktningbakgrunn og gruppeterapimedlemmers drømmer om hverandre. Andre kapitler tar for seg hvordan arv, tilknytning og utvikling av indre relasjoner har betydning for psykisk helse.

I et lite kapittel til slutt omtales Svein Friis som kompetansebygger og lagspiller. Bokens tittel og hovedtema er valgt ut fra at mellommenneskelige relasjoner har vært et sentralt tema i hans forskning og ut fra hvordan han på en inkluderende måte har ledet arbeidet med å bygge opp forskningsmiljøet ved Psykiatrisk divisjon, Ullevål universitetssykehus.

Dette kan anbefales som en innførbok om hva en del nyere forskning sier om betydningen av mellommenneskelige relasjoner innen klinisk psykiatri, med hovedvekt på psykosebehandling.

Torleif Ruud
SINTEF Helse
Oslo

God hjelp i medisinske krisetider – filosofi

Magdalene Thomassen

Vitenskap, kunnskap og praksis

Innføring i vitenskapsfilosofi for helse- og sosialfag. 207 s. Oslo: Gyldendal Akademisk, 2006. Pris NOK 259
ISBN 82-05-35609-2

Arthur W. Caplan, lederen av Department of Medical Ethics, University of Pennsylvania School of Medicine, skriver i en rapport fra Hastings Center 29.3. 2006 følgende: «Some of the problems now

ailing medicine require admitting that what has befallen medicine and the health sciences is an epistemological crisis as much as a moral one» (1). Caplan diagnostiserer årsaken til vår tids skandalestormer i medisinfaget som en dobbelt mangelsykdom: Medisinere lider av en prekær mangel på etisk og vitenskapsteoretisk grunnoppdragelse. Hans behandlingsforslag er følgende: Hvert medisinske fakultet og hvert akademiske forskningssenter bør gjøre medisinsk filosofi, inkludert etikk og vitenskapsteori, til et sentralt element.

Fagfilosof, psykolog og høyskolelektor Magdalene Thomassen står klar med en

liten og velformulert dose medisin til medisinen: En innføring i vitenskapsfilosofi – skrevet med tanke på utøvere av og forskere i helse- og sosialfag. Hun henvender seg eksplisitt til disse fagenes studenter ved landets ulike høyskoler. Men jeg mener hun er for beskjeden – boken passer også utmerket for studenter i medisin. Medisinfaget har ingen tung tradisjon i å innrømme filosofiske emner og tanker en fremtredende plass i utdanningens curriculum. Og i medisinen betraktes det fremdeles ikke som noen plett på forskerens rulleblad om han eller hun ikke forbinder noe med begreper som epistemologi, positivismestrind, hermeneutikk og dekonstruksjon.

Thomassen tar utgangspunkt i kunnskap slik den kommer til uttrykk i praksis. Hun utvider synsfeltet til å omfatte forhold som kjennetegner vitenskapelig produksjon av kunnskap, for deretter relatere denne kunnskapsformen til praksis i helse- og sosialfagene. Filosofen som henvender seg til studenter i menneskenære fag belyser selvsagt forklaringskunnskapen. Men like mye plass går til å la studentene bli kjent med forståelseskunnskapen. Når den menneskelige livsverden er arbeidsfeltet, er dette en rimelig vektlegging.

Slik vektlegging av kunnskap om fenomenologi og hermeneutikk – og av kunnskapen som bygger på disse tanke-systemene – angår sannelig ikke bare studenter i helse- og sosialfag på høyskolenivå. Den angår også i aller høyeste grad studenter i medisin, som jo hele sitt kliniske liv (hvis de velger det) og hele sitt forskende liv (hvis det blir deres felt) forholder seg til levende mennesker og den menneskelige livsverden.

Thomassens balanserte vektlegging av behovet for ulike kunnskap og for ulike veier til å nå den er velgjørende. Dessuten er den betimelig, gitt medisinsens tradisjonelle ensidighet med henblikk på referanseramme og metodevalg.

Boken avsluttes med filosofens insistende påpeking av maktperspektivet i all kunnskapsproduksjon, og særlig i den som metodisk tildekker makten. Hun minner om at all vitenskap er, som navnet sier, skapt viten. Den skapte (ikke oppdagede) viten inngår som en av flere i menneskehetens store samtaler om hva som er verdt å vite. Viten helt fristilt fra verdier er ikke tenkelig. Å huske dette er krisehjelp.

Anna Luise Kirkengen
Oslo

Litteratur

1. Caplan AL. Policy and politics: no method, thus madness? Hastings Cent Rep 2006; 36: 12–3.